

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีพื้นที่ศึกษา คือ เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดตากและจังหวัดตราด และมีสถานที่เก็บข้อมูลภาคสนาม 2 จังหวัด คือ จังหวัดตาก (อำเภอแม่สอด อำเภอแม่ระมาด อำเภอพบพระ อำเภอเมือง) และจังหวัดตราด (อำเภอคลองใหญ่ อำเภอเมือง)

เกณฑ์การเลือกพื้นที่ศึกษา

การวิจัยนี้มีเกณฑ์การเลือกพื้นที่ศึกษาโดยอาศัยเกณฑ์ด้านการพัฒนานโยบายสาธารณะ ได้แก่

1) ความสำคัญหรือการเป็นปัญหาสาธารณะ และความจำเป็นเร่งด่วนต่อการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

2) ความกว้างขวางครอบคลุมกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐ กลุ่ม/องค์กร/เครือข่ายภาคประชาชนหรือกลุ่มชาติพันธุ์ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรธุรกิจภาคเอกชน

3) ผลกระทบต่อกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะกลุ่มคนด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งในฐานะประชากรและ/หรือมนุษยชน

4) ลักษณะร่วมของพื้นที่ ได้แก่ (1) เป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจตามศักยภาพพื้นที่ คือ การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม การขยายการค้าชายแดน ระบบการขนส่งหรือโลจิสติกส์ การท่องเที่ยว และความพร้อมด้านกำลังแรงงานต่างด้าว (2) การครอบคลุมครอบคลุมครัวกลุ่มชาติพันธุ์ 2 กลุ่ม คือ ครอบครัวยุโรปพื้นเมือง และครอบครัวแรงงานต่างด้าว (3) ความตื่นตัวและต้องการของหน่วยงานในพื้นที่ต่อการเตรียมความพร้อมรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

5) ลักษณะเฉพาะของพื้นที่ (1) กรณีจังหวัดตาก มีการตื่นตัวและเตรียมความพร้อมรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ มีเป้าหมายให้จังหวัดตากเป็นต้นแบบเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษแห่งแรกของประเทศไทย มีนโยบายพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการจัดบริการสาธารณะ และสภาพปัญหาความซับซ้อน/หลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์และหน่วยงานที่มีบทบาทจัดการศึกษาปฐมวัย (2) กรณีจังหวัดตราด มีการตื่นตัวและเตรียมความพร้อมรองรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องการพัฒนาการจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อรับมือกับผลกระทบของเขตพัฒนาเศรษฐกิจ

6) แนวโน้มความเป็นไปได้ของการนำต้นแบบไปปฏิบัติหรือต่อยอดขยายผล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร (Document study)

การวิจัยนี้ทำการศึกษาโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นการศึกษาเอกสารขั้นต้นที่เป็นหลักฐานโดยตรง มีลักษณะเป็นต้นฉบับ และเอกสารชั้นรองที่ผ่านการวิเคราะห์หรือตีความจากผู้อื่นมาแล้ว ดังนี้

1.1 เอกสารขั้นต้น ได้แก่ ก. ข้อมูลนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งนโยบายชาติหรือระดับส่วนกลาง และนโยบายระดับพื้นที่ เช่น นโยบายจังหวัด นโยบายของหน่วยงานส่วนกลางที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ นโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ข. ข้อมูลนโยบายการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ ค. ข้อมูลการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากและจังหวัดตราด

1.2 เอกสารชั้นรอง ได้แก่ รายงานการศึกษาวิจัย รายงานสรุปผลการประชุม/สัมมนา รายงานประจำปี รายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐส่วนกลางและพื้นที่ วารสาร บทความ หนังสือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาข้อมูลเอกสารทั้งหมด คณะผู้วิจัยจะทำการค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ โดยเฉพาะห้องสมุดสถาบันวิจัย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และเว็บไซต์

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field work study)

2.1 กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยนี้ คือ ผู้มีบทบาท อำนาจหน้าที่ หรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้ให้สิทธิด้านการศึกษาแก่เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากและจังหวัดตราด โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีคุณสมบัติการเป็นตัวแทนกลุ่มเป้าหมาย ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงในตำแหน่งผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ ตัวแทนกลุ่มผู้ปกครองกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้บริหารองค์กรพัฒนาเอกชน ผู้บริหารองค์กรธุรกิจภาคเอกชน และ โดยจำแนกกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลหลักเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

ก. ผู้ให้สิทธิด้านการศึกษาแก่เด็กกลุ่มชาติพันธุ์โดยตรง ผู้มีบทบาท อำนาจหน้าที่ ประสบการณ์ เกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดตากและจังหวัดตราด ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ ตัวแทนผู้ปกครอง ผู้นำองค์กร/เครือข่ายกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งนี้ เฉพาะอำเภอแม่สอด มีตำบลในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ 8 ตำบล การศึกษานี้เลือกศึกษา 3 ตำบล คือ ตำบลแม่สอด ตำบลแม่ปะ และตำบลท่าสายลวด ซึ่งเป็นพื้นที่หลักของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในอำเภอแม่สอด และเพื่อให้สัดส่วนตำบลมีจำนวนเท่ากับอำเภอแม่ระมาด อำเภอพบพระ และอำเภอคลองใหญ่

ตารางที่ 3.1 กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้ให้สิทธิด้านการศึกษาแก่เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ โดยตรง

กลุ่มเป้าหมาย	ผู้ให้ข้อมูลหลัก
1. หน่วยงานภาครัฐ	
1.1 หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบนโยบายการบริหารเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	
1) สำนักงานจังหวัดตาก	1) ผู้ว่าราชการจังหวัดตากและในฐานะประธานคณะกรรมการบริหารเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก
2) สำนักงานจังหวัดตราด	2) ผู้ว่าราชการจังหวัดตราดและในฐานะประธานคณะกรรมการบริหารเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตราด
1.2 หน่วยงานภาครัฐส่วนท้องถิ่น	
จังหวัดตาก	
1) สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดตาก	ท้องถิ่นจังหวัดตาก
2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่สอด (1) เทศบาลนครแม่สอด (2) เทศบาลตำบลท่าสายลวด (3) องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ	1) นายกเทศมนตรีนครแม่สอด และผู้อำนวยการกองการศึกษา 2) นายกเทศมนตรีตำบลท่าสายลวด และผู้อำนวยการกองการศึกษา 3) นายกองค้การบริหารส่วนตำบลแม่ปะ และผู้อำนวยการกองการศึกษา
3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่ระมาด (1) เทศบาลตำบลแม่ระมาด (2) เทศบาลตำบลแม่จะเรา (3) เทศบาลตำบลทุ่งหลวง	1) นายกเทศมนตรีตำบลแม่ระมาด ผู้อำนวยการกองการศึกษา 2) นายกเทศมนตรีตำบลแม่จะเรา และผู้อำนวยการกองการศึกษา 3) นายกเทศมนตรีตำบลทุ่งหลวง และผู้อำนวยการกองการศึกษา
4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอพบพระ (1) เทศบาลตำบลพบพระ (2) องค์การบริหารส่วนตำบลช่องแคบ (3) องค์การบริหารส่วนตำบลคีรีราษฎร์	1) นายกเทศมนตรีตำบลพบพระ และผู้อำนวยการกองการศึกษา 2) นายกองค้การบริหารส่วนตำบลช่องแคบ และผู้อำนวยการกองการศึกษา 3) นายกองค้การบริหารส่วนตำบลคีรีราษฎร์ และผู้อำนวยการกองการศึกษา
จังหวัดตราด	
1) สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดตราด	1) ผู้อำนวยการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดตราด
2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอลองใหญ่ (1) เทศบาลตำบลคลองใหญ่ (2) เทศบาลตำบลหาดเล็ก (3) องค์การบริหารส่วนตำบลไม้รูด	1) นายกเทศมนตรีตำบลคลองใหญ่ และผู้อำนวยการกองการศึกษา 2) นายกเทศมนตรีตำบลหาดเล็ก และผู้อำนวยการกองการศึกษา 3) นายกองค้การบริหารส่วนตำบลไม้รูด และผู้อำนวยการกองการศึกษา

กลุ่มเป้าหมาย	ผู้ให้ข้อมูลหลัก
1.3 สถานศึกษาภาครัฐ	
สถานศึกษาสังกัดส่วนท้องถิ่น	1) หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตาก 2) หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดตราด
2. กลุ่มผู้ประกอบการเด็กกลุ่มชาติพันธุ์	
1) ครอบครัวชนเผ่าพื้นเมือง/ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม	1) ตัวแทนกลุ่มผู้ประกอบการจากครอบครัวชนเผ่าพื้นเมืองจังหวัดตาก
2) ครอบครัวแรงงานต่างด้าว	2) ตัวแทนกลุ่มผู้ประกอบการจากครอบครัวแรงงานต่างด้าวจังหวัดตราด
รวม	38 ราย

ข. กลุ่ม/องค์กร/เครือข่ายผู้ให้สิทธิด้านการศึกษแก่เด็กกลุ่มชาติพันธุ์โดยอ้อม ผู้มีบทบาทสนับสนุน ประสพการณ์ เกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดตากและจังหวัดตราด ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรพัฒนาเอกชน และผู้บริหารองค์กรธุรกิจภาคเอกชน

ตารางที่ 3.2 กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้ให้สิทธิด้านการศึกษแก่เด็กกลุ่มชาติพันธุ์โดยอ้อม

กลุ่มเป้าหมาย	ผู้ให้ข้อมูลหลัก
1. องค์กรพัฒนาเอกชน	1) ผู้บริหารองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสนับสนุนการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยกลุ่มชาติพันธุ์จังหวัดตาก 2) ผู้บริหารองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสนับสนุนการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยกลุ่มชาติพันธุ์จังหวัดตราด
2. องค์กรธุรกิจภาคเอกชน	1) ประธานหอการค้าจังหวัดตาก 2) ประธานหอการค้าจังหวัดตราด 3) ผู้ประกอบการจังหวัดตาก 4) ผู้ประกอบการจังหวัดตราด
รวม	6 ราย

2.2 เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

ก. แบบสัมภาษณ์ การวิจัยนี้จะใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) สำหรับการสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคล (in-depth interview) การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group interview) โดยมีการสร้างข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ด้วยคำถาม 2 ประเภท คือ 1) คำถามเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นอย่างหรือสภาพดำรงอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ สภาพข้อเท็จจริง เหตุการณ์ ประสพการณ์ กิจกรรม และผลลัพธ์ 2) คำถามเกี่ยวกับสิ่งที่ควรจะเป็นในอนาคต ได้แก่ แนวคิด เจตนารมณ์ เหตุผล ข้อเสนอการพัฒนาการนโยบาย นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยจะสร้างรายการตรวจสอบสำหรับการ

สัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน
ครอบคลุม ลึกซึ้ง และเพียงพอต่อการวิเคราะห์ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

สำหรับการสร้างข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ การศึกษาวิจัยนี้มีขอบข่ายคำถาม 2
ประเภท คือ 1) คำถามเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นอย่างหรือสภาพดำรงอยู่ในอดีต-ปัจจุบัน ได้แก่ สภาพ
ข้อเท็จจริง เหตุการณ์ ประสบการณ์ กิจกรรม และผลลัพธ์ 2) คำถามเกี่ยวกับสิ่งที่ควรจะเป็นใน
อนาคต ได้แก่ แนวคิด เจตนารมณ์ เหตุผล และข้อเสนอการพัฒนาการนโยบาย

แนวคำถามตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวความคิดการวิจัยมีดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1: เพื่อศึกษาบริบทพื้นที่และผลกระทบการจัดตั้งเขตพัฒนา
เศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากและจังหวัดตราดที่มีต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กกลุ่มชาติพันธุ์

คำถามหลัก บริบททั่วไปและเฉพาะของพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก
และจังหวัดตราดมีลักษณะอย่างไร และการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากและจังหวัดตราด
มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์อย่างไร

วัตถุประสงค์ที่ 2: เพื่อศึกษาสถานภาพปัจจุบันของนโยบายการจัดการศึกษา
ปฐมวัยสำหรับเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากและจังหวัดตราด

คำถามหลัก สถานภาพปัจจุบันของนโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็ก
ชาติพันธุ์ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากและจังหวัดตราด มีลักษณะอย่างไรในประเด็น
ด้านกระบวนการนโยบายและเนื้อหาโยบาย

วัตถุประสงค์ที่ 3: เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาในอนาคตของนโยบายการจั
ดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากและจังหวัด
ตราด

คำถามหลัก ในอนาคตแนวทางการพัฒนานโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับ
เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากและจังหวัดตราดควรมีลักษณะอย่างไร
ในประเด็นกระบวนการนโยบายและเนื้อหาโยบาย

วัตถุประสงค์ที่ 4: เพื่อนำเสนอตัวแบบการพัฒนานโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย
สำหรับเด็กกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อการสร้างความยุติธรรมทางสังคม พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัด
ตากและจังหวัดตราด

คำถามหลัก ตัวแบบการพัฒนานโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กกลุ่ม
ชาติพันธุ์เพื่อการสร้างความยุติธรรมทางสังคม พื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากและจังหวัด
ตราด ควรมีลักษณะอย่างไรในประเด็นการพัฒนากระบวนการและเนื้อหาโยบาย เป้าหมายการ
พัฒนานโยบายเพื่อการสร้างความยุติธรรมทางสังคม และความเป็นไปได้หรือแนวทางการนำตัวแบบ
ไปปฏิบัติหรือกลไกขับเคลื่อนการพัฒนานโยบาย

หมายเหตุ: แนวคำถามนี้ถูกนำไปปรับเป็นข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ที่เหมาะสม
กับผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

ข. แบบสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) เป็นการ
สังเกตการณ์โดยไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในสถานการณ์ สังเกตการณ์เฉพาะส่วนที่ต้องการศึกษาตามกรอบ
ที่กำหนดไว้ และสังเกตการณ์เพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก การวิจัยนี้

คณะผู้วิจัยจะทำการสังเกตการณ์สภาพแวดล้อมของพื้นที่สนาม การดำเนินกิจกรรมตามนโยบาย การจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ การสร้างการมีส่วนร่วม/พฤติกรรมการตื่นตัว ความสนใจ ความใส่ใจของหน่วยงานภาครัฐที่มีต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กกลุ่มชาติพันธุ์

ค. เครื่องมือบันทึกข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง สมุดจดบันทึก และกล้องถ่ายรูป

เครื่องบันทึกเสียง ทำการบันทึกบทสัมภาษณ์แบบคำต่อคำจากผู้ให้ข้อมูลหลักทุกกลุ่ม เพื่อบันทึกประเด็นสำคัญ วลีสำคัญ ข้อมูลรายละเอียด ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ทั้งนี้ ก่อนเปิดเครื่องบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการขออนุญาตหรือขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลหลักทุกครั้งและทุกราย ตามหลักจริยธรรมของนักวิจัย

สมุดจดบันทึก ทำการบันทึกข้อมูลระหว่างการสัมภาษณ์ในประเด็นสำคัญ เขียนแผนภาพแสดงความสัมพันธ์หรือเชื่อมโยงประเด็น เหตุการณ์ ทำการบันทึกผลการศึกษาเบื้องต้น และจดบันทึกข้อสังเกตการณ์ที่ได้ในแต่ละครั้งของการสัมภาษณ์ข้อมูลภาคสนาม

กล้องถ่ายรูป ทำการบันทึกภาพบริบทของพื้นที่สนาม เช่น สภาพแวดล้อม ทางกายภาพสถานศึกษา สถานที่สำคัญ สถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องการจัดการศึกษา และสถานที่บริบทของพื้นที่ เป็นต้น การบันทึกภาพนอกจากใช้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์แล้ว ยังช่วยให้ผู้วิจัยทำความเข้าใจสภาพแวดล้อม และผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมจากการดำเนินนโยบายการจัดการศึกษา

ง. แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม เป็นเครื่องมือสำหรับบันทึกข้อมูลข้อค้นพบที่ได้รับจากแหล่งข้อมูลบุคคลผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อประโยชน์ต่อการจดจำและทบทวนประเด็นสำคัญสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความครบถ้วนและไม่ตกหล่นประเด็นสำคัญ แบบบันทึกข้อมูลภาคสนามประกอบด้วย แบบบันทึกการสัมภาษณ์และแบบบันทึกการสังเกตการณ์

2.3 การดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนาม

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามของการวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยยึดถือจริยธรรมนักวิจัยอย่างเคร่งครัด ได้แก่ การขอความยินยอมให้สัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก การรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูลหลัก การยึดหลักความเป็นกลาง การแสดงตนอย่างกัลยาณมิตรและความจริงใจกับผู้ให้ข้อมูลหลักทุกกลุ่ม โดยดำเนินการตามขั้นตอนเก็บข้อมูลภาคสนาม ดังนี้

1) ก่อนเข้าพื้นที่สนามข้อมูล คณะผู้วิจัยดำเนินการ (1) ติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อขอรับการยินยอมให้เข้าพบเพื่อสัมภาษณ์ (2) ส่งหนังสือจากมหาวิทยาลัยขออนุญาตเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ (3) ประสานกับผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อบริหารการสัมภาษณ์

2) ระหว่างอยู่ในพื้นที่สนามข้อมูล

(1) กำหนดวันเวลาสถานที่สัมภาษณ์ โดยยึดหลักความสะดวกของผู้ให้ข้อมูลหลัก

(2) เริ่มต้นการสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์ และทำการสัมภาษณ์ตามแนวสัมภาษณ์ที่เหมาะสมสำหรับผู้ให้ข้อมูลหลัก

(3) คณะผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละกลุ่ม/รายอย่างกัลยาณมิตร สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันตั้งแต่เริ่มต้นจนจบการสัมภาษณ์ โดยการรับฟังอย่างตั้งใจ แสดงความสนใจ

ข้อมูลทุกประเด็นที่ผู้ให้ข้อมูลหลักถ่ายทอดออกมา ใช้คำพูดสร้างบรรยากาศและความไว้วางใจ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลหลักรู้สึกวางใจ และเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ ครอบคลุมทุกประเด็นคำถาม

(4) การออกจากพื้นที่สนามข้อมูล คณะผู้วิจัยใช้เกณฑ์คำตอบมาพิจารณาการยุติการสัมภาษณ์ กล่าวคือ ผู้ศึกษาทำการสัมภาษณ์จนได้คำตอบซ้ำ ๆ จากผู้ให้ข้อมูลหลัก จึงยุติการสัมภาษณ์ นอกจากนี้ คำตอบที่ได้มาเป็นคำตอบครอบคลุมปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษา วัตถุประสงค์การวิจัยและกรอบแนวคิดการวิจัย

3) ภายหลังจากพื้นที่สนามข้อมูล คณะผู้วิจัยจัดส่งหนังสือขอบคุณผู้ให้ข้อมูลหลัก สำหรับการอนุเคราะห์ข้อมูลสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หน่วยการวิเคราะห์

หน่วยการวิเคราะห์ ได้แก่ นโยบายสาธารณะ (public policy) นโยบายระดับพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากและจังหวัดตราดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กกลุ่มชาติพันธุ์

2. แนวทางการวิเคราะห์

การวิจัยนี้มีแนวทางการวิเคราะห์ 2 แนวทาง คือ 1) แนวทางเชิงประจักษ์ ทำการวิเคราะห์ตามลักษณะที่เป็นอยู่ เป็นการแสวงหาข้อเท็จจริง เพื่ออธิบายว่าอะไรคือปัญหาหรือสิ่งที่ปรากฏอยู่ โดยพิจารณาจากสาเหตุและผล และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปการพรรณนา อธิบาย และ 2) แนวทางเชิงปทัสสถาน ทำการวิเคราะห์เพื่อเสนอทางเลือกสำหรับการแก้ไขปัญหาหรือรับมือกับปัญหาที่คาดว่าจะเกิดในอนาคต โดยวิเคราะห์สิ่งที่นโยบายควรจะเป็น และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปการเสนอแนะเชิงคุณค่าว่าในอนาคตการพัฒนา นโยบายควรเป็นอย่างไร หรือการวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงสิ่งที่ควรจะเป็นสำหรับอนาคต

3. เครื่องมือการวิเคราะห์

การวิจัยนี้จะใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ อธิบายผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์การศึกษาและกรอบแนวความคิดในการศึกษา โดยมีขั้นตอน ก. ถอดความจากเครื่องบันทึกเสียงแบบคำต่อคำ ข. นำข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนาม ที่มีเนื้อหาในประเด็นเดียวกัน มาสังเคราะห์ผลรวมกัน แล้วจัดระเบียบหรือกลุ่มข้อมูลตามประเด็นต่าง ๆ โดยใช้วัตถุประสงค์การวิจัยและกรอบแนวความคิดการวิจัยเป็นแนวทางในการจัดหมวดหมู่ประเด็น ค. วิเคราะห์ข้อมูลเชื่อมโยงเหตุและผล สรุปสาระสำคัญที่ได้จากการวิเคราะห์หรือการแสดงผล อธิบายเนื้อหา และนำเสนอผลการศึกษา

การตรวจสอบคุณภาพการวิจัย

การวิจัยนี้มีตรวจสอบคุณภาพผลการวิจัย 2 แนวทาง ได้แก่ (1) การตรวจสอบคุณภาพในภาคทฤษฎีหรือทางวิชาการโดยผู้เชี่ยวชาญ (2) การตรวจสอบคุณภาพในภาคปฏิบัติหรือความเป็นไป

ได้ของการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัติ โดยตัวแทนหน่วยงานภาครัฐผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการพัฒนานโยบายการจัดการศึกษาฯ ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

ก. การตรวจสอบคุณภาพในภาคทฤษฎีหรือทางวิชาการโดยผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ *ความแม่นยำเชิงเนื้อหาของผลการวิจัย* ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เริ่มต้นตั้งแต่ขั้นตอนการสร้างข้อคำถามให้มีความชัดเจนและครอบคลุมประเด็นที่ต้องการวิจัย ด้วยการเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวความคิดการวิจัย และเมื่อเขียนรายงานผลการวิจัยเสร็จสิ้นแล้ว จะตรวจสอบความตรงประเด็นของเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างคำถามการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย กรอบแนวความคิดการวิจัย และผลการวิจัย (สุจิตรา บุญรัตน์, 2541, น. 147; วาโร เฟิงสวัสดิ์, 2551, น. 261) และ *ความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย* ได้แก่ *การตรวจสอบสามเส้าข้ามแหล่งข้อมูล* ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ จะทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักหลายรายที่อยู่ในกลุ่มต่าง ๆ โดยสัมภาษณ์ในวันเวลาและสถานที่ต่างกัน เพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบความสอดคล้องหรือความขัดแย้ง (สุภางค์ จันทวานิช, 2554, น. 34) และ *การตรวจสอบสามเส้าข้ามวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล* ทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่ การสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคล การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และการศึกษาข้อมูลเอกสาร มาใช้ประกอบกัน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องและความต่างของข้อมูล (ขจรศักดิ์ บั้วระพันธ์, 2554, น. 141)

ข. การตรวจสอบคุณภาพในภาคปฏิบัติหรือความเป็นไปได้ของการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบคุณภาพผลการวิจัยด้านความเหมาะสม สอดคล้อง และความเป็นไปได้ต่อการนำไปปรับใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัติของตัวแบบการพัฒนานโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อการสร้างคามยุติธรรมทางสังคม พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตากและจังหวัดตราด